

การสอนการอ่านและเขียนคำไทยให้คนต่างชาติ*

นิตยา กาญจนะวรรณ
ภาควิชาอักษรศาสตร์ สำนักศิลปกรรม
ราชบัณฑิตยสถาน

บทคัดย่อ

การสอนการอ่านและเขียนคำไทยให้คนต่างชาติขั้นต้นใช้วิธีการต่างจากการสอนให้แก่คนไทยเจ้าของภาษา สื่อกลางที่ใช้คือสัทอักษร การสอนเริ่มจากเสียงวรรณยุกต์ เสียงกับรูปสระ และ เสียงกับรูปพยัญชนะตามลำดับ ต่อจากนั้นจึงสอนเรื่องตำแหน่งของสระ การลดรูปสระและการเปลี่ยนรูปสระ การผันเสียงวรรณยุกต์ ในพยางค์แบบต่าง ๆ และเสียงควบกล้ำ

คำสำคัญ : การสอนภาษาไทย, การสอนภาษาไทยให้คนต่างชาติ, การสอนวรรณยุกต์, การสอนสระ, การสอนพยัญชนะ

๑. บทนำ

นักภาษาศาสตร์หลายคนเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการรับรู้ภาษาแรกหรือภาษาแม่ของตน โดยวิธีการซึมซับข้อมูลที่ได้รับจากครอบครัวและสังคม การรับรู้ภาษาดังกล่าวเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามช่วงอายุ จนกระทั่งเมื่ออายุได้ประมาณ ๕-๖ ขวบก็มีความสามารถในการพูดภาษาในสังคมของตนได้อย่างถูกต้องตามลักษณะไวยากรณ์ของภาษานั้น ๆ แต่ความรู้ในด้านถ้อยคำสำนวนอาจจะไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับ (Malmkjaer. 1995: 239-251)

ไวยากรณ์ของภาษาที่มนุษย์รับ

รู้ได้เป็นสิ่งนี้นักภาษาศาสตร์พยายามชี้ให้เห็นว่า มีลักษณะอย่างไร หรือมีกฎเกณฑ์ใดควบคุมอยู่ การพิจารณาภาษาลักษณะนี้ทำให้ได้ไวยากรณ์ที่เรียกว่า ไวยากรณ์พรรณนา (descriptive grammar) ส่วนการกำหนดว่าต้องใช้คำหรือสร้างประโยคอย่างไรให้ถูกต้องนั้น ทำให้ได้ไวยากรณ์ที่เรียกว่า ไวยากรณ์กำหนด (prescriptive grammar) กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไวยากรณ์พรรณนาบรรยายภาษาตามที่ “เป็นจริง” ส่วนไวยากรณ์กำหนดบรรยายภาษาตามที่ “ควรจะเป็น” หรือตามที่กำหนดขึ้น

ถึงแม้ว่าไวยากรณ์กำหนดจะมีได้ชี้ให้เห็นภาษาตามที่ใช้กันจริง แต่ไวยากรณ์ชนิดนี้ก็มิประโยชน์ที่

ช่วยชี้ให้เห็นรูปแบบภาษาที่ผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่เข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ยังเป็นหลักที่ช่วยให้ผู้เรียนภาษาในฐานะภาษาต่างประเทศให้เรียนรู้อีกภาษาหนึ่ง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้เพราะคนต่างชาติที่มีได้อยู่ในสังคมนั้น ๆ ไม่มีโอกาสได้ซึมซับภาษาเพื่อการรับรู้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษา (Jannedy et al. 1994: 14)

ภาษาพูดเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยวิธีธรรมชาติแต่ภาษาเขียนเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องเรียนไม่ว่าจะเป็นเจ้าของภาษาหรือคนต่างชาติ เพราะเป็นระบบที่สังคมนั้น ๆ ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นตัวแทนของภาษาพูดยามที่ได้สื่อสารกันต่อหน้า ระบบนี้ก็คือระบบการเขียนคำและการอ่านคำ ซึ่ง

* บรรยายในการประชุมสำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

มีอยู่มากมายหลายระบบ

วิธีการเรียนภาษาของเจ้าของภาษากับคนต่างชาติต่างกันจนใด วิธีการเรียนการเขียนคำและการอ่านคำก็ย่อมแตกต่างกันจนนั้น บทความนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการหนึ่งของผู้เขียนใช้สอนให้แก่คนต่างชาติ

๒. การใช้สื่อกลางในการเรียนการสอน

การสอนการเขียนและการอ่านคำไทยนั้นผู้เรียนต้องรู้จักทั้งรูปและเสียงของตัวอักษรไทย แต่เนื่องจากภาษาของผู้เรียนอาจจะไม่มีระบบเสียงต่างจากภาษาไทยจึงจำเป็นต้องมีสื่อกลางเพื่อใช้ระบุความหมายถึงเสียงใดโดยไม่กำกวม สื่อที่วงการภาษาใช้เพื่อระบุเสียงดังกล่าวนี้ก็คือ สัทอักษร (phonetic symbol)

สัทอักษรคือตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงเพียงเสียงเดียว มีความเป็นมา

อันยาวนาน ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๖๑๗ เมื่อ Robert Robinson ได้คิดตัวอักษรให้สัมพันธ์กับการออกเสียงขึ้น ต่อมาใน ค.ศ. ๑๖๕๗ Cave Beck ก็เขียนเรื่อง A Universal Character สำหรับให้ทุกชาติเขียนคำในภาษาของตน ใน ค.ศ. ๑๖๖๘ Bishop John Wilkins ก็เสนอตัวอักษรนานาชาติขึ้น และใน ค.ศ. ๑๖๘๖ Francis Lodwick ก็เขียนเรื่อง “An Essay towards a Universal Alphabet” โดยกล่าวว่า เสียงหนึ่งควรใช้ตัวอักษรหนึ่ง แต่ละท่านที่ได้กล่าวนามมานี้ต่างก็ประดิษฐ์ตัวอักษรพิเศษของตนเองขึ้นมาทั้งสิ้น

ต่อมาใน ค.ศ. ๑๘๘๖ กลุ่มผู้สอนภาษากลุ่มหนึ่งในประเทศฝรั่งเศสได้ก่อตั้งสมาคมครูขึ้นมาสมาคมหนึ่งชื่อว่า The Phonetic Teachers' Association สมาคมนี้นี้มีความคิดที่น่าจะมีตัวอักษรชุดหนึ่งเพื่อใช้ถอดเสียงในภาษาได้อย่างไม่กำกวม ใน

ค.ศ. ๑๘๘๘ สมาคมนี้ได้เปลี่ยนเป็น International Phonetic Association ผลงานที่สำคัญของสมาคมนี้นี้ก็คือการสร้างสัทอักษรขึ้น โดยใช้อักษรโรมันเป็นหลัก อักษรชุดนี้คือ International Phonetic Alphabet (I.P.A.) หรือ สัทอักษรสากล (ไอพีเอ)

นอกจากอักษรโรมันแล้วสัทอักษรสากลก็ยังใช้อักษรกรีก และเครื่องหมายอื่นๆ ประกอบด้วย จึงได้รับความนิยมไปทั่วโลก สัทอักษรดังกล่าวนี้ได้มีการดัดแปลงแก้ไขต่อมาอีกหลายปี จนเสร็จเรียบร้อยเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๖ ส่วนนักภาษาศาสตร์อเมริกันก็ได้นำสัทอักษรไปดัดแปลงเช่นกัน ระบบทั้งสองนี้จึงมีส่วนที่แตกต่างกันไปบ้าง

สัทอักษรระบบอเมริกันซึ่งใช้แสดงเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ไทย มีดังนี้

พยัญชนะ

ก	ข	ฃ	ค	ค	ฅ	ง				
k	kh	kh	kh	kh	kh	ŋ				
จ	ฉ	ช	ซ	ฌ	ญ					
c	ch	ch	s	ch	y					
ฎ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ					
d	t	th	th	th	n					
ด	ต	ถ	ท	ธ	น					
d	t	th	th	th	n					
บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ	ม			
b	p	ph	f	ph	f	ph	m			
ย	ร	ล	ว	ศ	ษ	ส	ห	พ	อ	ฮ
y	r	l	w	s	s	s	h	l	ʔ	h

		สระเดี่ยว					
		หน้า		กลาง		หลัง	
สูง	อิ	อี	อี	อี	อุ	อู	
	i	ii	i	ii	u	uu	
กลาง	เอะ	เอ	เออะ	เออ	โอะ	โอ	
	e	ee	o	oo	o	oo	
ต่ำ	แอะ	แอ	อะ	อา	เอาะ	ออ	
	æ	ææ	a	aa	o	oo	
สระประสม							
		เอียะ	เอีย	ia	ii	ia	
		เอือะ	เอือ	ia	ii	ia	
		อัวะ	อัว	ua	uu	ua	

สัญลักษณ์พิเศษที่ใช้แสดงเสียงพยัญชนะไทย คือ

ง	ŋ	รูปร่างคล้ายตัว n มีหาง อักษรโรมันใช้ ng
อ	ʔ	รูปร่างคล้ายเครื่องหมายคำถาม แต่ไม่มีจุด

ส่วนสัญลักษณ์พิเศษที่ใช้แสดงเสียงสระไทย คือ

แอะ	æ	รูปร่างคล้ายตัว a กับ e ประกัปกัน	อักษรโรมันใช้ ae
แอ	ææ		
อี	i	รูปร่างคล้ายตัว i มีขีดกลาง	อักษรโรมันใช้ ue
อี	ii		
เออะ	o	รูปร่างคล้ายตัว e กลับหัว	อักษรโรมันใช้ oe
เออ	oo		
เอาะ	o	รูปร่างคล้ายตัว c กลับหลังหัน	อักษรโรมันใช้ o
ออ	oo		

วรรณยุกต์

เสียงกลาง (middle)	หรือ เสียงสามัญ	ไม่มีสัทอักษรแสดง
เสียงต่ำ (low tone)	หรือ เสียงเอก	ใช้สัญลักษณ์ (`)
เสียงตก (falling tone)	หรือ เสียงโท	ใช้สัญลักษณ์ (^)
เสียงสูง (high tone)	หรือ เสียงตรี	ใช้สัญลักษณ์ (´)
เสียงขึ้น (rising tone)	หรือ เสียงจัตวา	ใช้สัญลักษณ์ (ˆ)

ขอให้สังเกตว่า เสียงวรรณยุกต์นี้ในทางภาษาศาสตร์ เรียกชื่อต่างออกไปจากที่คนไทยเรียก ทั้งนี้เพราะในทางภาษาศาสตร์หมายถึงระดับเสียงมิใช่เครื่องหมายเอก โท ตรี จัตวา

๓. การสอนเรื่องวรรณยุกต์

เสียงของภาษาบางภาษามี ๒ ระบบ คือ พยัญชนะ กับ สระ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร ฯลฯ บางภาษาก็มี ๓ ระบบ คือ พยัญชนะ สระ และ วรรณยุกต์ เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษา

เวียดนาม ฯลฯ

ภาษาไทยมีระบบเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องยากของคนต่างชาติ ซึ่งใช้ภาษาที่ไม่มีระบบนี้ หรือแม้แต่คนต่างชาติที่ใช้ภาษาซึ่งมีระบบเสียงวรรณยุกต์ก็อาจจะใช้ระดับเสียงที่ไม่ตรงกับภาษาไทย การสอนภาษาไทย

ให้ต่างชาติจึงเริ่มต้นด้วยระดับเสียงวรรณยุกต์เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยก่อน โดยใช้สัญลักษณ์แสดงระดับเสียงและแสดงท่าประกอบด้วย

ผู้เขียนใช้เสียง อี อา และ โอ เป็นตัวอย่าง ดังนี้

	(`)	(^)	(´)	(ˇ)
Middle	Low	Falling	High	Rising
ii	ìì	îî	íí	ïï
aa	àà	ââ	áá	ãã
oo	òò	ôô	óó	õõ

ทำเสียง “อี” พร้อมกับยื่นมือออกไปข้างหน้า แล้วผายมือออกไปในระดับเดิม เพื่อให้รู้ว่าเป็นเสียงกลางๆ ในระดับเดียวกัน

ทำเสียง “อี” พร้อมกับพนมมือจากบนลงล่าง เลียนแบบสัญลักษณ์ (`) เพื่อให้รู้ว่าเป็นเสียงต่ำ

ทำเสียง “อี” พร้อมกับสบัดมือขึ้น แล้วสบัดมือลง เลียนแบบสัญลักษณ์ (^) เพื่อให้รู้ว่าเป็นเสียงตก

ทำเสียง “อี” พร้อมกับสบัดมือขึ้น เลียนแบบสัญลักษณ์ (´) เพื่อให้รู้ว่าเป็นเสียงสูง

ทำเสียง “อี” พร้อมกับสบัดมือลง แล้วสบัดมือขึ้น เลียนแบบสัญลักษณ์ (ˇ) เพื่อให้รู้ว่าเป็นเสียงขึ้น

จากนั้นก็ทำเสียงนำที่ละเสียงแล้วให้ผู้เรียนออกเสียงตาม เมื่อจบเสียง “อี” แล้ว ก็ทำเสียง “อา” และ “โอ” พร้อมกับทำท่าประกอบไปด้วยตามลำดับ

วิธีการเช่นนี้ให้ทำทุกครั้งเมื่อเริ่มต้นเรียน หรือทำซ้ำในระหว่างการเรียนก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเคยชินกับเสียง ต่อมาอาจจะค่อยๆ เปลี่ยนไปเป็นทำท่าอย่างเดียว โดยไม่ออก

เสียงนำ และสุดท้ายให้ออกเสียงเอง ในช่วงที่หัดออกเสียงนี้ ผู้เรียนจะยังไม่ได้เห็นเครื่องหมายไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี และไม้จัตวา

๔. การสอนเรื่องสระ

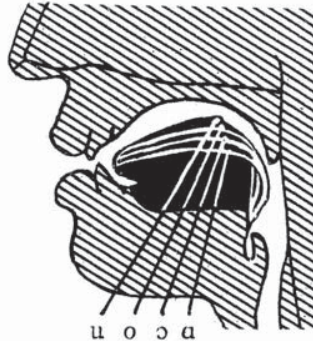
ต่อจากระดับเสียงวรรณยุกต์ เรื่องต่อไปที่ควรสอนก็คือ เสียงสระ เพราะเสียงสระบางเสียงในภาษาของผู้เรียนอาจจะไม่ตรงกับเสียงสระในภาษาไทย

เสียงสระที่ควรสอนก่อนคือสระเดี่ยว เสียงยาว เพราะระดับเสียงจะเป็นเสียงสามัญ ดังนี้

FRONT	CENTRAL	BACK
HIGH ii	ìì	uu
MID ee	əə	oo
LOW ææ	aa	ɔɔ

และมีภาพแสดงตำแหน่งของลิ้นด้วยดังนี้

เมื่อสอนวิธีวางตำแหน่งลิ้นได้อย่างถูกต้องแล้ว สิ่งที่ต้องเน้นเป็นอย่างมากก็คือ เสียงสระที่ไม่มีในภาษาของผู้เรียน ในกรณีของภาษาญี่ปุ่น มีอยู่ ๔ เสียงคือ

แอ æx อือ ii

เออ ๑๑ ออ ๑๑

ทั้ง ๔ เสียงนี้จำเป็นต้องขอยืมเสียงจากภาษาอังกฤษมาช่วยบ้าง เช่น

“แอ” ออกเสียงคล้ายคำว่า “man”

“อือ” ออกเสียงคล้ายตอนทำเสียงในคอ

“เออ” ออกเสียงคล้ายคำว่า

“but”, “uh huh” หรือพยงค์ท้ายของคำว่า “computer”

“ออ” ออกเสียงคล้ายคำว่า “four”

อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนที่มีปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษก็อาจจะใช้วิธีนี้ไม่ได้ ต้องเลียนเสียงผู้สอนเพียงอย่างเดียว

เมื่อออกเสียงสระยาวได้แล้ว จึงหัดออกเสียงสระเสียงสั้น เพราะระดับเสียงจะกลายเป็นเสียงเอก จึงเป็นเครื่องสนับสนุนให้เห็นว่า เหตุใดจึงต้องสอนระดับเสียงวรรณยุกต์ก่อนดังนี้

	FRONT	CENTRAL	BACK
HIGH	i	ɨ	u
MID	e	ɛ	o
LOW	æ	ɑ	ɔ

เมื่อทำเสียงสระเดี่ยวทั้งยาวและสั้นได้แล้ว จึงฝึกออกเสียงสระประสมต่อไปดังนี้

เอียะ	เอีย	ia	iia
เอือะ	เอือ	ɨa	ɨia
อัวะ	อิว	ua	uua

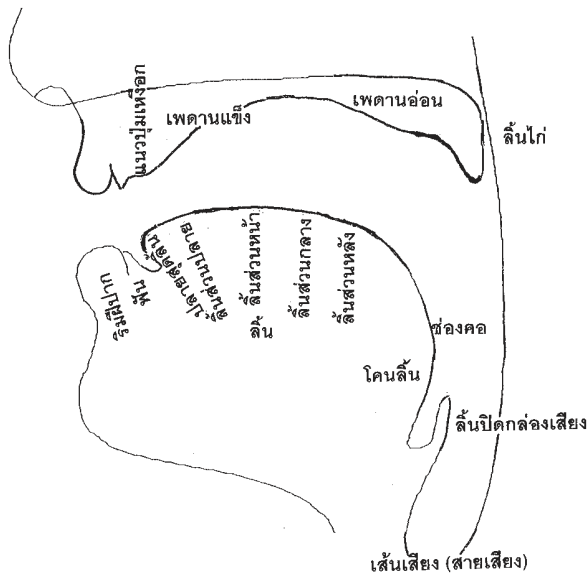
การสอนให้ออกเสียงสระประสมนี้ผู้สอนต้องทำเสียงนำ โดยทำ เสียงสระตัวที่ ๑ กับตัวที่ ๒ แยกกันก่อน แล้วค่อยออกเสียงให้กระชับจนกลายเป็นสระประสมในที่สุด

ทั้งหมดนี้เป็นการสอนเรื่องการออกเสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้เรียนยังไม่จำเป็นต้องเห็นตัวอักษรไทย ผู้สอนอาจจะหาคำง่ายๆ มาเป็นแบบฝึกหัด โดยใช้ตัวอักษรเป็นตัวแทน

๕. การสอนเรื่องพยัญชนะต้น

การสอนพยัญชนะให้คนต่างชาติจะเริ่มต้นแบบเดียวกับที่สอนคนไทยไม่ได้ เพราะคนไทยเรียนอย่างเจ้าของภาษา แต่คนต่างชาติเรียนอย่างภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องบอกกฎเกณฑ์ หรือ “ไวยากรณ์” ให้แน่ชัด เช่นเดียวกับที่คนต่างชาติเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมักจะมีไวยากรณ์ให้เรียนอย่างชัดเจน ไวยากรณ์นี้ก็คือไวยากรณ์กำหนดแบบหนึ่งเป็นไวยากรณ์ที่เจ้าของภาษาอาจจะไม่เคยเรียนก็ได้ เช่น ผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ไม่ต้องท่องคำกริยา ๓ ช่อง ส่วนคนไทยก็ต้องท่องคำลักษณนามที่ใช้กับคำในชีวิตประจำวัน ยกเว้นคำที่ไม่ค่อยได้ใช้หรือไม่ใช้แล้ว

ด้วยเหตุฉะนั้นเอง การสอนพยัญชนะจึงต้องเริ่มที่วิธีออกเสียง โดยมีภาพอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังนี้

มีพยัญชนะแสดงถึง ๖ รูป คือกลุ่มเสียงสูง “ถ จู” กับกลุ่มเสียงต่ำ “ท ฐ ท ฒ” เวลาสอนควรเริ่มด้วยรูปที่ใช้มากที่สุดหรือธรรมดาที่สุดก่อน

ในด้านการเขียนนั้นอาจจะแยกไปฝึกหัดด้วยการจับกลุ่มพยัญชนะที่มีรูปคล้ายกันไว้ด้วยกัน เช่น

- กลุ่มที่ ๑ ง ว ร ฐ จู
- กลุ่มที่ ๒ ข ฃ ช ฅ
- กลุ่มที่ ๓ บ ป ฬ
- กลุ่มที่ ๔ ผ ฝ ย พ ฟ พ
- กลุ่มที่ ๕ ม ฒ น ห
- กลุ่มที่ ๖ ท ฑ
- กลุ่มที่ ๗ ก ฌ ฎ ฏ ฐ
- กลุ่มที่ ๘ จ ฉ ญ ฮ
- กลุ่มที่ ๙ ค ฅ ฌ ฎ ฎ
- กลุ่มที่ ๑๐ ล ส
- กลุ่มที่ ๑๑ ฒ ฌ ญ ฎ

นอกจากจะแสดงภาพแล้วก็ควรจะมีลูกศรบอกทิศทางการลากเส้นไว้ด้วย ผู้เรียนอาจจะฝึกหัดเขียนได้ด้วยตนเอง เมื่อเขียนบ่อยก็จะจำได้ ครั้งแรกให้จำเสียงที่สัญลักษณ์นั้นใช้แทนก่อน จากนั้นค่อยไปจำชื่อภาษาไทย เช่น

หัดลากเส้นตัว “ก” แล้วจำให้ได้ว่าใช้แทนเสียง “ก” ต่อจากนั้นค่อยไปจำว่าภาษาไทยเรียกว่า “ก ไก่”

ในขณะที่คนไทยเริ่มต้นเรียนจาก ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก คนต่างชาติควรจะเริ่มเรียนจากเสียงแรกทีออกมาจากลำคอ นั่นก็คือ อ

ลำดับการเรียนพยัญชนะจึงเป็นดังนี้คือ

เสียงที่ ๑	๑	อ
เสียงที่ ๒	h	ห ฮ
เสียงที่ ๓	k	ก
เสียงที่ ๔	kh	ข ฃ / ค ค ฅ
เสียงที่ ๕	ŋ	ง
เสียงที่ ๖	c	จ
เสียงที่ ๗	ch	ฉ ช ฌ
เสียงที่ ๘	y	ย ญ
เสียงที่ ๙	d	ด ฎ
เสียงที่ ๑๐	t	ต ฏ
เสียงที่ ๑๑	th	ถ ฐ / ท ฑ ฒ
เสียงที่ ๑๒	s	ส ศ ษ / ฮ

เสียงที่ ๑๓	n	น ฎ
เสียงที่ ๑๔	l	ล พ
เสียงที่ ๑๕	r	ร
เสียงที่ ๑๖	b	บ
เสียงที่ ๑๗	p	ป
เสียงที่ ๑๘	ph	ผ / พ ภา
เสียงที่ ๑๙	f	ฝ / ฟ
เสียงที่ ๒๐	w	ว
เสียงที่ ๒๑	m	ม

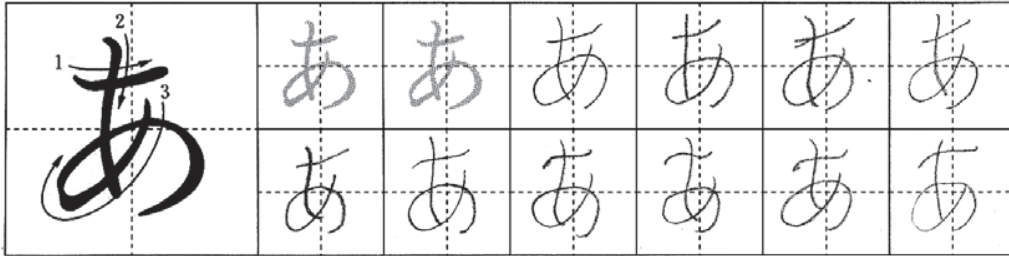
การสอนพยัญชนะนี้จะสอนพร้อมกันไปได้ทั้งการออกเสียงและการเขียน

ในด้านการออกเสียงก็ต้องเทียบว่าเสียงใดตรงกับเสียงที่มีอยู่ในภาษาของผู้เรียน และเสียงใดไม่มี ถ้าไม่มีจะต้องวางลิ้นและปล่อยลมอย่างไร

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ถึงแม้ว่าในภาษาไทยจะมีทั้งพยัญชนะเสียงกลาง เสียงสูง เสียงต่ำ หรืออักษรสามหมู่ แต่ในแง่การออกเสียงแล้วจะไม่คำนึงถึงเรื่องนี้ ตัวอย่างเช่น เสียงที่ ๑๑ th

ในปัจจุบัน วิธีการหัดลากเส้นเพื่อเขียนตัวอักษรนี้นิยมใช้กันมาก ทั้งในการสอนภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น ตัวอย่างเช่น ในตำราสอนการเขียนตัวญี่ปุ่น ดังนี้

ส่วนการสอนการเขียนอักษรไทยด้วยการจับกลุ่มพยัญชนะที่มีรูปคล้ายกันนั้นปรากฏอยู่ในแบบฝึกหัดรุ่นใหม่บางฉบับ เช่น แบบฝึกหัดคัดอักษรไทย ของ บริษัท อักษรฯ ฟอรั่ คิดส์

ด้วยว่า เสียงใดตรงกับเสียงใด หรือ พอจะเทียบกับเสียงใดได้ หรือไม่มีเสียงใดจะเทียบได้เลย

ตัวอย่างของภาษาซึ่งใช้รูปพยางค์ก็คือ ภาษาญี่ปุ่น ในที่นี้หมายถึงถึงเฉพาะ Katakana, Hirakana และ Romaji เท่านั้น

Romaji หมายถึงพยางค์ที่ใช้อักษรโรมันเป็นตัวแทน ขอยกตัวอย่างเพียง ๔๖ พยางค์ ดังนี้

- a i u e o
- ka ki ku ke ko
- sa shi (si) su se so
- ta chi (ti) tsu (tu) te to
- na ni nu ne no
- ha hi fu (hu) he ho
- ma mi mu me mo
- ya yu yo
- ra ri ru re ro
- wa o
- n

Romaji ที่ยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างนี้ใช้ระบบ Hepburn ซึ่งใกล้เคียงกับเสียงญี่ปุ่นจริง ๆ มากที่สุด ส่วนรูปใน

วงเล็บคือรูประบบราชการ หรือระบบ Kunreishiki ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบฟอร์มมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น tsunami เขียนตามระบบ Hepburn ส่วน tunami เขียนตามระบบ Kunreishiki

ในกรณีนี้ต้องนำเสียงสระเข้ามาประกอบด้วย กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือต้องนำพยางค์ไทยมาเทียบให้ดู เช่น

- อะ อิ อุ เอะ โอะ
- กะ กิ กุ เกะ โกะ
- ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า ที่จุดนี้ต้องสอนด้วยว่า สระไทยนั้นจะปรากฏเดี่ยวๆ ไม่ได้ ต้องเกาะอยู่กับพยัญชนะ เพราะฉะนั้น a, i, u, e, o จึงต้องมี อ อ่าง นำหน้าสระ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตำแหน่งของสระไทยนั้นมีอยู่ถึง ๔ ทิศทาง คือ หน้า หลัง บน และ ล่าง นอกจากนี้สระแต่ละเสียงก็ยังมี การประกอบรูปเป็นสัญลักษณ์ที่ยากง่ายต่างๆ กันไปด้วย จึงควรสอนไปตามลำดับ ดังนี้

๖. การสอนเรื่องตำแหน่งของสระ

การสอนพยัญชนะกับสระไทยให้แก่ผู้เรียนซึ่งใช้ภาษาที่มีรูปพยัญชนะและสระเช่นกันย่อมง่ายกว่าผู้เรียนที่ใช้ภาษาซึ่งใช้รูปพยางค์

ตัวอย่างของภาษาที่มีทั้งรูปพยัญชนะและสระก็คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีสระ ๕ รูป คือ a, e, i, o, u นอกนั้นเป็นรูปพยัญชนะ ๒๑ รูป เมื่อจะสอนพยัญชนะไทยให้แก่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษ นอกจากจะสอนวิธีออกเสียงพยัญชนะไทยแล้ว ก็ต้องเปรียบเทียบ

สระเดี่ยวเสียงยาว

๑. สระที่อยู่ตำแหน่งบน ที่ง่ายที่สุดคือ สระอี
๒. สระที่อยู่ตำแหน่งหน้า ที่ง่ายที่สุดคือ สระเอ
๓. สระแอ (รูปร่างเหมือนสระเอ ๒ ตัวเรียงต่อกัน)
๔. สระเอือ (เติมขีดให้แก่ สระอี อีก ๑ ขีด + อ อ่าง อีก ๑ ตัว)
๕. สระเออ (วาง สระเอ ไว้ข้างหน้า แล้วตามมาด้วย อ อ่าง อีกหนึ่งตัว)
๖. สระที่อยู่ตำแหน่งหลังที่ง่ายที่สุดคือ สระอา
๗. สระที่อยู่ตำแหน่งล่างที่ง่ายที่สุดคือ สระอุ
๘. สระที่อยู่ตำแหน่งหน้า ที่รูปร่างคล้าย สระเอ คือ สระโ
๙. สระออ ใช้ อ อ่าง ตามหลังพยัญชนะ

สระเดี่ยวเสียงสั้น

๑. สระที่อยู่ตำแหน่งบน ที่ง่ายที่สุดคือ สระอิ
๒. สระที่อยู่ตำแหน่งหลังที่ง่ายที่สุดคือ สระอะ
๓. สระเอะ (สระเอ + สระอะ)
๔. สระแอะ (สระแอ + สระอะ)
๕. สระอี (สระอิ + วงกลม)
๖. สระเออะ (สระเออ + สระอะ)
๗. สระอุ (รูปร่างคล้ายสระอุ)
๘. สระโอะ (สระโ + สระอะ)
๙. สระเอาะ (สระเอ + สระอา + สระอะ)

สระประสม

๑. สระเอีย (สระเอ + สระอี + ย ยักษ์)
 ๒. สระเอียะ (สระเอีย + สระอะ)
 ๓. สระเอือ (สระเอ + สระเอือ + อ อ่าง)
 ๔. สระเอือะ (สระเอือ + อะ)
 ๕. สระอัว (ไม้หันอากาศ + ว แหวน)
 ๖. สระอัวะ (สระอัว + สระอะ)
 ๗. อาย (สระอา + ย ยักษ์)
 ๘. อัย (ไม้หันอากาศ + ย ยักษ์)
 ๙. สระโไม่ม้วน
 ๑๐. สระโไม่มลาย
 ๑๑. สระโไม่มลาย + ย ยักษ์
 ๑๒. อาว (สระอา + ว แหวน)
 ๑๓. สระเอา (สระเอ + สระอา) จะเห็นได้ว่าเสียงกับรูปสระนั้นเป็นคนละเรื่องกัน และอาจตั้งข้อสังเกตได้อีกอย่างหนึ่งว่า “สระอะ” คือ สัญลักษณ์ของเสียงสั้น
- อาจมีคำถามว่า เหตุใดรูปแสดงเสียงสั้นของ “ออ” จึงไม่เป็น “อออะ” ทำไมจึงเขียนเป็น “เอาะ” มีคำตอบว่า โบราณเขียนทั้ง ๒ รูปคือ ทั้ง “อออะ” และ “เอาะ” แต่ปัจจุบันใช้ “เอาะ” คำถามอีกข้อหนึ่งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ก็คือ ถ้ารูปแสดงเสียงยาวคือ “อาย” และรูปแสดงเสียงสั้นคือ “อัย” เหตุใดรูปแสดงเสียงสั้นของ “อาว” จึงไม่เป็น “อัว” เหตุใดจึงกลายเป็น “เอา” คำตอบก็คือ เพราะเสียง [ua] นำรูป “อัว” ไปใช้แล้ว รูปแสดงเสียงสั้นของ “อาว”

จึงต้องใช้รูปอื่นแทน นั่นคือรูป “เอา” แต่การที่ “เอา” ไม่เป็นรูปแสดงเสียงยาวของ “เอาะ” นั้นยังต้องค้นคว้าต่อไป

๗. การสอนเรื่องพยัญชนะตัวสะกด

พยัญชนะไทยนั้นนอกจากจะใช้ นำหน้าพยางค์แล้ว ยังใช้เป็นส่วนท้ายของพยางค์ได้ด้วย ดังที่เรียกว่าเป็นตัวสะกด

คนไทยมักจะท่องได้ว่า พยัญชนะไทย ๔๔ รูป เป็นพยัญชนะต้น ๒๑ เสียง และเป็นพยัญชนะตัวสะกด ๘ เสียง แต่ถ้าเรียนในระดับสูงขึ้นไปจะรู้ว่า เสียงตัวสะกดอาจจะมีได้ถึง ๙ เสียง

พยัญชนะตัวสะกดทั้ง ๘ เสียงที่ว่านี้ตรงกับสิ่งที่เคยเรียนกันมาว่าเป็น มาตราตัวสะกด ๘ แม่ คือ แม่ก ก แม่กต แม่กบ แม่กง แม่กน แม่กม แม่เกย และ แม่เกอว คนไทยก็มักจะท่องได้ว่า พยัญชนะตัวใดเป็นแม่อะไร ดังนี้

แม่ก	ได้แก่	ก	ข	ฃ
		ค	ค	ฅ
แม่กต	ได้แก่	ง		
แม่กด	ได้แก่	จ	ฉ	ช
		ช	ฌ	ฎ
		ฏ	ฐ	ฑ
		ฒ	ด	ต
		ถ	ท	ธ
		ศ	ษ	ส
แม่กน	ได้แก่	ญ	ณ	น
		ร	ล	พ
แม่กบ	ได้แก่	บ	ป	ผ
		ฝ	ฟ	พ

ภ
แมกม ได้แก่ ม
แมกย ได้แก่ ย
แมกอว ได้แก่ ว
พยัญชนะที่ไม่เป็นตัวสะกด
ได้แก่ ห อ ฮ

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นไปตาม
หลักของเสียง แต่ในแง่ความเป็นจริง
อาจจะหาคำที่มีตัวสะกดตั้งว่าไม่พบก็ได้
อย่างไรก็ตาม วิธีที่ใช้สอนคน
ไทยเช่นนี้จะนำไปสอนคนต่างชาติมิได้
ต้องใช้วิธีอธิบายเรื่องการออกเสียง
ขั้นตอนการออกเสียงพยัญชนะ
ต้นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่ามีขั้นตอน
ใหญ่ๆ ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ปล่อยลมออกมาจากปอด
๒. กั้นลม
๓. ปล่อยลมออกในลักษณะ
ต่างๆ

แต่เสียงพยัญชนะตัวสะกดใน
ภาษาไทย มีเพียง ๒ ขั้นตอน คือ

๑. ปล่อยลมออกมาจากปอด
๒. กั้นลม

ส่วนขั้นตอนที่ ๓ นั้น เพียงแต่
เปิดริมฝีปากออกโดยไม่มีลมตามออก
มา จึงทำให้เสียงที่เคยต่างกันถึง ๒๑
เสียง เหลือต่างกันเพียง ๘ เสียง เช่น
ก ไก่ กับ ข ไข่ เมื่อเป็นพยัญชนะต้น
จะต่างกัน เพราะ ข ไข่ ต่างจาก ก ไก่
ตรงที่มีกลุ่มลมตามออกมาด้วย คำว่า
กา กับ ขา จึงมีเสียงต่างกัน แต่เมื่อ
เป็นพยัญชนะตัวสะกด ไม่มีการปล่อย
ลมออกมาอีก พยางค์ท้ายของคำว่า
สำนัก กับ สุนัข จึงออกเสียงเหมือน
กัน นั่นคือเป็น แมกก เช่นเดียวกัน

การชี้ให้เห็นความแตกต่างของ
เสียงทั้ง ๒ ประเภทนี้ อาจจะทำให้มี
หลักจำมากกว่าการท่องจำ แต่
สำหรับผู้ใช้ภาษาที่มีลักษณะการออก
เสียงพยัญชนะต่างออกไปจากภาษา
ไทยก็ยังมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะถึงแม้
จะบอกว่าเข้าใจหลักเกณฑ์แล้ว แต่ใน
ทางปฏิบัติก็ยังเป็นเรื่องยาก

ผู้ใช้ภาษาอังกฤษจะมีปัญหาที่จับ
เสียงตัวสะกดของคำไทยไม่ค่อยได้
เพราะพยัญชนะภาษาอังกฤษไม่ว่าจะ
เป็นพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะตัว
สะกดต่างก็มีกระบวนการออกเสียง
ครบทั้ง ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ปล่อยลมออกมาจากปอด
๒. กั้นลม
๓. ปล่อยลมออกในลักษณะต่าง ๆ

เมื่อไม่มีขั้นตอนที่ ๓ อย่างเด่นชัด
คนต่างชาติจึงอาจจะจับเสียงได้ยาก
เช่น คำว่า Christmas ฝรั่งเศสออกเสียง
s ข้างท้ายด้วย แต่คนไทยมักจะออก
เสียงแบบไทยเป็นแมกด ว่า [คริต-สะ-
มาด] เพราะฉะนั้นฝรั่งที่ไม่คุ้นเคยกับ
ภาษาต่างประเทศอาจจะรู้สึกที่คำ
ไทยไม่มีตัวสะกดเลยก็ได้

ส่วนภาษาญี่ปุ่นมีปัญหาที่ต่าง
ออกไปเพราะเป็นภาษาที่ไม่มีตัวสะกด
ยกเว้นบางกรณี ทั้งนี้เพราะคำญี่ปุ่น
จะออกเสียงเป็นพยางค์ ดังจะเห็นได้
ว่า คำยืมจากภาษาต่างประเทศจะ
ต้องมีการเติมเสียงสระให้เสมอ เช่น
“cheese” ออกเสียงว่า “chiizu”
“Mac” ออกเสียงว่า “Maku” ลักษณะ
เช่นนี้คล้ายกับภาษาของชาวไทยภูเขา
ที่นำมาแต่งเป็นเพลงเลียนแบบการ

ออกเสียงว่า “โพะอะแคะเราะมาฝะ”
(ผมเอาแครอท มาฝาก) นั่นเอง

เมื่อสอนคนญี่ปุ่นให้ออกเสียง
ตัวสะกดจึงต้องพยายามชี้ว่าควรจะ
วางลิ้นที่จุดใด เช่น คำว่า “เป็น” เขา
จะออกเสียงเป็น “เปะ” ต้องบอกให้
นำปลายลิ้นไปแตะที่โคนฟันด้วย
บางคนก็ทำได้ แต่บางคนทำอย่างไร
ก็ยังเป็น “เปะ” อยู่นั่นเอง เพราะเขา
จะออกเสียง “เปะ” ให้เรียบร้อยก่อน
แล้วจึงค่อยนำลิ้นไปแตะโคนฟันที่หลัง

๘. การสอนเรื่องสระลดรูปกับ สระเปลี่ยนรูป

ผู้เรียนภาษาแม่มักจะมี ความ
เคยชินกับภาษาของตนจนไม่ได้
สังเกตลักษณะบางประการที่ดำเนิน
ไปตามกฎเกณฑ์ แต่จะใช้วิธีท่องจำ
หรือซึมซับเข้าไปในตัว ส่วนใหญ่จะ
บอกไม่ได้ว่ากฎเกณฑ์นั้นเป็นอย่างไร
แต่นักภาษาศาสตร์จะชี้ให้เห็นกฎ
เกณฑ์ดังว่านี้ได้

กฎเกณฑ์ที่ว่านี้เป็นประโยชน์
มากสำหรับการสอนภาษาไทยให้
ต่างชาติ เพราะเขาไม่ได้เรียนภาษาไทย
ด้วยวิธีซึมซับแบบเจ้าของภาษา การชี้
ให้เห็นกฎเกณฑ์จึงทำให้เรียนได้ง่าย
และไวขึ้น เช่นเดียวกับที่คนต่างชาติ
จะเรียนภาษาอังกฤษก็ต้องเรียน
ไวยากรณ์อังกฤษ เพราะเรียนอย่าง
ภาษาต่างประเทศไม่ใช่เรียนอย่างเจ้า
ของภาษา

กฎที่จะกล่าวถึงในที่นี้ก็คือ กฎ
ของสระลดรูปและสระเปลี่ยนรูป ดังนี้
๑) สระอะ เมื่อมีตัวสะกดจะ

เปลี่ยนรูปเป็น *ไม้หันอากาศ* การออก

เสียงยังคงเหมือนเดิม เช่น

ก + ะ + ก = กัก

ก + ะ + ด = กัด

ก + ะ + บ = กับ

ก + ะ + ง = กัง

ก + ะ + น = กัน

ก + ะ + ม = กัม

มีข้อยกเว้น ๒ ประการคือ ถ้าตัวสะกดเป็น *แม่เกย* จะออกเสียงเป็นสระไอ เช่น

ก + ะ + ย = กัย

ถ้าตัวสะกดเป็น *แม่เกอว* จะออกเสียงเป็น สระอัว เช่น

ก + ะ + ว = กัว

๒) *สระเอะ* เมื่อมีตัวสะกดสระอะ จะเปลี่ยนรูปเป็น *ไม้ไต่คู้* ตัวอย่างเช่น

เตะ + ก = เต็ก

เปะ + ด = เป็ด

เกะ + บ = เก็บ

เกระ + ง = เกร็ง

เปะ + น = เป็น

เตะ + ม = เต็ม

เอะ + ว = เอ็ว

ส่วน *สระเอะ + ย* ไม่มีในภาษาไทยเนื่องจากข้อจำกัดของระบบการออกเสียง ที่เสียงสระหน้าไม่อาจจะปรากฏร่วมกับ ย ได้

๓) *สระแอะ* เมื่อมีตัวสะกดสระอะ จะเปลี่ยนรูปเป็น *ไม้ไต่คู้* ตัวอย่างเช่น

แทะ + ก = แท็ก

(ในคำ แท๊กซี่)

แทะ + ต = แต๊ด

(จาก chat)

แหมะ + บ = แหม็บ

(ในคำ แหม็บๆ)

แฆะ + ง = แฆ็ง

แกระ + น = แกร็น

แหะ + ม = แห้ม

ในกรณีที่ตัวสะกดเป็น *แม่เกอว* สระอะ ก็น่าจะเปลี่ยนไปเป็นไม้ไต่คู้เช่นกัน แต่ไม่มีคำในภาษาไทย นอกจากคำเลียนเสียง เช่น

แอะ + ว = แอ้ว

ส่วน *สระแอะ + ย* ไม่มีในภาษาไทยเนื่องจากข้อจำกัดของระบบการออกเสียง ที่เสียงสระหน้าไม่อาจจะปรากฏร่วมกับ ย ได้

๔) *สระเออะ* เมื่อมีตัวสะกด *ตัวอ* และ *สระอะ* เปลี่ยนเป็น *สระอิ* ตัวอย่างเช่น

เลอะ + ก = เล็ก

(ในคำ เล็กลัก)

เซอะ + ด = เซ็ด

(ในคำ หน้าเซ็ด)

เปอะ + บ = เป็บ

เงอะ + น = เง็น

เพอะ + ง = เพ็ง

เจอะ + ม = เจ้ม

เยอะ + ว = เย็ว

(ในคำ ร้องเย็วๆ)

แต่ถ้าตัวสะกดเป็น *แม่เกย* ทั้ง *ตัวอ* และ *สระอะ* จะลดรูปหายไปหมด เช่น

เพอะ + ย = เพี้ย

๕) *สระเออ* เมื่อมีตัวสะกด *ตัวอ* จะเปลี่ยนเป็น *สระอิ* เช่น

เลอ + ก = เล็ก

เกอ + ด = เก็ด

เปอ + บ = เป็บ

เกอ + น = เก็น

เรอ + ง = เร็ง

เตอ + ม = เต็ม

ใน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีคำที่ยังคงรูปเดิม อยู่เพียง ๒ คำ คือ *เทอญ* กับ *เทอม* ส่วนที่เป็นชื่อเฉพาะ ยังคงรักษารูปเดิมไว้ก็ยังมีอยู่ เช่น *เทอดดำริ*

ในกรณีที่ตัวสะกดเป็น *แม่เกอว* *ตัวอ* ก็น่าจะเปลี่ยนไปเป็นสระอิเช่นกัน แต่ไม่มีคำในภาษาไทย นอกจากคำเลียนเสียง เช่น

เออ + ว = เอ็ว

(เมื่อออกเสียงยาว)

แต่ถ้าตัวสะกดเป็น *แม่เกย* *ตัวอ* จะลดรูปหายไปหมด เช่น

เกอ + ย = เกย

เซอ + ย = เซย

เนอ + ย = เนย

๖) *สระโอะ* เมื่อมีตัวสะกด ทั้ง *สระไอ* และ *สระอะ* จะลดรูปหายไป เรียกว่า *สระโอะลดรูป* ตัวอย่างเช่น

โกะ + ก = กก

โกะ + ด = กด

โกะ + บ = กบ

โกะ + ง = กง

โกะ + น = กน

โกะ + ม = กม

เป็นที่น่าสังเกตว่า *สระโอะ + ย* กับ *สระโอะ + ว* ไม่มีที่ใช้ในภาษาไทย ภาษาไทยมีคำว่า *โกย* กับ *โกว* แต่ไม่มี *กย* กับ *กว* ส่วน *กร* ไม่ใช่ *ก + สระโอะลดรูป* แต่เป็น *ก + สระออลลดรูป*

๗) สระเอาะ เมื่อมีตัวสะกด จะลดรูปหายไปหมด เหลือเพียง อ ตัวเดียว ตัวอย่างเช่น

- เคราะห์ + ก = คร่อก
- เจาะ + ด = จ๊อด
- เจาะ + บ = จ๊อบ
- เจาะ + ง = จ๊อง
- เจาะ + น = จ๊อน
- เจาะ + ม = จ๊อม
- เจาะ + ย = จ๊อย

ส่วน สระเอาะ + ว ไม่มีในภาษาไทยเนื่องจากข้อจำกัดของระบบการออกเสียง ที่เสียงสระหลังไม่อาจจะปรากฏร่วมกับ ว ได้

๘) สระเอียะ เมื่อมีตัวสะกด รูปสระอะ จะหายไป ตัวอย่างเช่น

- เจียะ + ก = เจียก
- เอียะ + ด = เอียด
- เจียะ + บ = เจียบ
- เจียะ + น = เจียน

ส่วน สระเอียะ + ย ไม่มีในภาษาไทยเนื่องจากข้อจำกัดของระบบการออกเสียง ที่เสียงสระหน้าไม่อาจจะปรากฏร่วมกับ ย ได้

๙) สระเอือะ เมื่อมีตัวสะกด รูปสระอะ จะหายไป ตัวอย่างเช่น

- เอือะ + ก = เอือก
- เอือะ + ด = เอือด
- เกือะ + บ = เกือบ
- เรือะ + ง = เรือง
- เลือะ + น = เลือน
- เสือะ + ม = เสื่อม

ในกรณีนี้ที่ตัวสะกดเป็น แม่เกอว สระอะ ก็น่าจะหายไปเช่นกันแต่ไม่มีคำในภาษาไทย นอกจากคำเลียนเสียง เช่น

เอือะ + ว = เอือว

๑๐) สระอัวะ เมื่อมีตัวสะกด รูป ไม้หันอากาศ กับ สระอะ จะหายไป ตัวอย่างเช่น

- จัวะ + ก = จิวก
- ชัวะ + ด = ชวด
- จัวะ + บ = จิวบ
- จัวะ + ง = จิวง
- รัวะ + น = ริว่น
- กรวะ + ม = กร้วม
- บัวะ + ย = บิวัย

ส่วน สระอัวะ + ว ไม่มีในภาษาไทยเนื่องจากข้อจำกัดของระบบการออกเสียง ที่เสียงสระหลังไม่อาจจะปรากฏร่วมกับ ว ได้

๑๑) สระอัว เมื่อมีตัวสะกด ไม้หันอากาศ จะลดรูปหายไป ตัวอย่างเช่น

- บัว + ก = บวก
- นิ้ว + ด = นวด
- ขัว + บ = ขวบ
- ดัว + ง = ดวง
- ชัว + น = ชวน
- บัว + ม = บวม
- รัว + ย = รวย

ส่วน สระอัว + ว ไม่มีในภาษาไทยเนื่องจากข้อจำกัดของระบบการออกเสียง ที่เสียงสระหลังไม่อาจจะปรากฏร่วมกับ ว ได้

กฎทั้ง ๑๑ ข้อนี้เป็นกฎที่คนไทยซึมซับไว้แล้วโดยไม่รู้ตัว แต่คนต่างชาติจำเป็นต้องเรียนเพราะไม่มีโอกาสได้รับรู้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษา

๕. การสอนเรื่องพยัญชนะกับวรรณยุกต์

พยัญชนะไทยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

พยัญชนะเสียงกลาง (อักษรกลาง)

ก จ ด ฎ ต ฏ บ ป อ

พยัญชนะเสียงสูง (อักษรสูง)

ข ข ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห

พยัญชนะเสียงต่ำ (อักษรต่ำ)

ค ค ฌ ง ช ฌ ญ ๆ ฌ

ณ ท ฐ น พ ภา ม ฟ ย ร ล

ว พ ฮ

ถ้าใช้ ก ข ค เป็นตัวแทนของพยัญชนะ ๓ กลุ่ม คือ กลาง สูง ต่ำ ก็จะได้เห็นว่า ในปัจจุบันออกเสียงว่า [กอ] [ขอ] [คอ] ไม่ใช่ [กอ] [ขอ] [ขอ] หรือ [กอ] [ข่อ] [คอ] ซึ่งมีได้ทำให้เห็นความแตกต่างของเสียงทั้ง ๓ กลุ่ม แต่สิ่งที่ต่างกันซึ่งทำให้ต้องอยู่คนละกลุ่มก็คือ “การปรากฏร่วมกับรูปวรรณยุกต์” ซึ่งเป็นเรื่องของ ระบบการเขียน

การที่พยัญชนะไทยมี ๔๔ รูป แต่มีเพียง ๒๑ เสียง แสดงว่ามีพยัญชนะหลายรูปที่ออกเสียงเหมือนกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะภาษาไทยได้อาศัยใช้รูปอักษรที่ดัดแปลงมาจากอักษรขอมโบราณและมอญโบราณ ซึ่งดัดแปลงมาจากตัวอักษรอินเดียฝ่ายใต้ที่เรียกว่าอักษรปัลลวะอีกทีหนึ่ง การอาศัยใช้รูปตัวอักษรที่เคยมีมาก่อนแล้วนี้ก็ใช้แต่เพียงรูป แต่เสียงนั้นดัดแปลงเข้าสู่ภาษาของตน ตัวอย่างอักษรโรมัน (A ถึง Z) ซึ่งภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ในยุโรปนำมา ใช้ต่างภาษาต่างก็นำมาดัดแปลงรูปให้เหมาะกับภาษาของตน เช่น ภาษาฝรั่งเศสและเยอรมัน เติมเครื่องหมาย พิเศษ

ต่างๆในด้านเสียงก็ออกต่างกันไปบ้าง เช่น ตัว P ที่เป็นพยัญชนะต้นของภาษาอังกฤษออกเสียงคล้าย “พ พาน” แต่ภาษาฝรั่งเศสออกเสียงคล้าย “ป ปลา” คำว่า Paris ภาษาไทยจะถอดออกมาเป็น “ปารีส” ซึ่งใกล้เคียงกับภาษาฝรั่งเศส แต่ภาษาอังกฤษจะอ่านคล้ายกับ “แพริส”

เมื่อไทยนำอักษรขอมโบราณและมอญโบราณมาดัดแปลงใช้กับภาษาไทยนั้น ก็มีทั้งการดัดแปลงรูปและเสียงเช่นเดียวกัน ในด้านรูปนั้นแต่เดิมมีเพียง ๓๕ รูป ส่วนในด้านเสียงหาได้ออกเสียงตามภาษาเดิมทุกเสียงไม่ จาก ๓๕ เสียงในภาษาเดิมจึงเหลือเพียง ๑๗ เสียง แต่เสียงไทยมีอยู่ ๒๑ เสียง ขาดอีก ๔ เสียงก็ต้องสร้างรูปเพิ่ม คือ ด บ ฟ อ

เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ จึงกำหนดพื้นเสียงเพิ่มเติมให้แก่ อักษรตัวที่ ๒ ของวรรคต่างๆ คือ “ข ฉ ฐ ถ ผ” และ “ศ ษ ส ห” ใน เศษวรรค ให้ออกเสียงสูง พร้อมกับสร้างรูปอักษรต่ำให้เข้าคู่กันอีก ๓ รูป คือ “ฝ ฑ ฮ” และสร้าง “ฎ ฏา” (เสียงเดียวกับ ด) ขึ้นมาในวรรค ฎะเพื่อรองรับการแปลงเสียงจาก ฎ ปฎัก (เช่น ปฎัก แปลงเป็น ปฎัก) รูปพยัญชนะซึ่งเพิ่มขึ้นมาอีก ๑๐ รูป จึงเรียกว่าพยัญชนะเดิม คือ ข ฉ ฐ ถ ผ ฟ อ ฮ อักษรตัวที่ ๑ และ ตัว อ กำหนดให้เป็นเสียงกลางที่เหลือออกนั้นเป็นเสียงต่ำทั้งหมด พยัญชนะเสียงต่ำที่มีวิธีการออกเสียงเช่นเดียวกับพยัญชนะเสียงสูงเรียกว่า

พยัญชนะเสียงต่ำคู่ ส่วนที่ไม่มีคู่ก็เรียกว่า พยัญชนะเสียงต่ำเดี่ยว

๑๐. การสอนเรื่องระบบวรรณยุกต์

หัวข้อที่ยากที่สุดสำหรับคนต่างชาติที่เรียนภาษาไทยก็คือ เสียงวรรณยุกต์ ไม่ว่าภาษาที่คนต่างชาติผู้นั้นใช้จะมีเสียงวรรณยุกต์หรือไม่ก็ตาม เพราะถึงแม้จะมีเสียงวรรณยุกต์ระดับเสียงวรรณยุกต์ของแต่ละภาษาก็อาจจะไม่เท่ากัน

ได้กล่าวไว้ในข้อ ๘ แล้วว่า ภาษาไทยได้อาศัยรูปอักษรที่ดัดแปลงมาจากมอญโบราณและขอมโบราณ ซึ่งดัดแปลงมาจากอักษรปัลลวะอีกทีหนึ่ง และต้องมีการเพิ่มเติมรูปที่อักษรชุดเดิมไม่มี ในด้านพยัญชนะนั้นไทยสร้างรูปเพิ่มขึ้น ๑๐ รูป ส่วนสระได้สร้างเพิ่มขึ้นอีก ๔ รูป คือ - -ือ - -เือ - -ือ เพื่อแทนเสียงสระไทย อีก ๔ เสียง คือ เสียง [i] [i:] [æ] [i:ia] ส่วนวรรณยุกต์นั้น ต้องสร้างเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน เพราะชุดอักษรที่ดัดแปลงมาใช้นั้นไม่มีรูปวรรณยุกต์ ๒ รูปแรกที่เกิดขึ้นในสมัยสุโขทัยก็คือ ไม้เอก กับ ไม้โท (ซึ่งมีรูปร่างเหมือนกากบาทในสมัยปัจจุบัน) ส่วน ไม้ตรี กับ ไม้จัตวา นั้นเกิดขึ้นในสมัยหลัง อาจจะเป็นปลายอยุธยาหรือต้นรัตนโกสินทร์ ในปัจจุบันนี้ถือว่าในภาษาไทยมาตรฐาน มีเสียงวรรณยุกต์ ๕ เสียง แต่มีรูปวรรณยุกต์เพียง ๔ รูป เพราะเสียงสามัญไม่ต้องมีรูปวรรณยุกต์กำกับ

ถึงแม้ว่า ภาษาไทยมาตรฐานจะมีเสียงวรรณยุกต์ ๕ เสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา แต่รูปวรรณยุกต์ เอก โท ตรี จัตวา ก็มีได้ทำให้พยางค์นั้นๆ มีเสียง เอก โท ตรี จัตวา ตรงตามรูปเสมอไป เพราะการที่พยางค์ใดจะมีเสียงวรรณยุกต์ใดนั้นต้องขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ อย่าง คือ

๑) พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะประเภทใด เสียงกลาง เสียงสูง หรือเสียงต่ำ

๒) สระเป็นสระสั้นหรือสระยาว

๓) พยัญชนะตัวสะกดเป็นพวกที่ทำให้พยางค์นั้นเป็นคำเป็นหรือคำตาย

ในข้อ ๗ ที่ว่าด้วยพยัญชนะตัวสะกดนั้น ได้กล่าวถึงเรื่องการออกเสียงพยัญชนะท้ายไปแล้ว สรุปได้ว่า ภาษาไทยมีแม่ตัวสะกดอยู่ ๘ แม่ คือ แม่ก แม่กข แม่กค แม่กน แม่กบ แม่กม แม่เกย และแม่เกอว ตัวสะกดทั้ง ๘ แม่นี้อย่างแบ่งออกได้เป็น ๒ พวกคือพวกที่ทำให้พยางค์นั้นเป็นคำเป็นหรือ คำตาย กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ พยางค์ที่ไม่สามารถจะปล่อย ให้เสียงเล็ดลอดออกมาได้อีก เรียกว่า คำตายได้แก่ พยางค์ที่มีตัวสะกดเป็น แม่กข แม่กค และ แม่กบ นอกนั้นก็ถือว่าเป็นคำเป็น เพราะสามารถปล่อยให้เสียงเล็ดลอดออกมาได้ได้แก่ แม่ก แม่กน แม่กม แม่เกย และ แม่เกอว ทั้งนี้รวมทั้งพยางค์ที่ไม่มีตัวสะกดด้วย

ตารางต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องของพยัญชนะต้น สระ และ พยัญชนะตัวสะกด ซึ่งเป็นตัวกำหนด

เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละพยางค์

ตารางที่ ๑

สระเสียงยาวไม่มีตัวสะกด			
เสียง	กลาง	สูง/ต่ำคู่	ต่ำเดี่ยว
สามัญ	กา	คา	งา
เอก	ก่า	ข่า	หง่า
โท	ก้า	ข้า ค่า (รูปเอก/เสียงโท)	ง่า (รูปเอก/เสียงโท)
ตรี	ก๊า	ค้ำ (รูปโท/เสียงตรี)	ง้ำ (รูปโท/เสียงตรี)
จัตวา	ก๋า	ชา (ไม่มีรูป/เสียงจัตวา)	หงา (ใช้ ห แทนเสียงจัตวา)

ตารางที่ ๒

สระเสียงยาวตัวสะกดคำเป็น			
เสียง	กลาง	สูง/ต่ำคู่	ต่ำเดี่ยว
สามัญ	กาน	คาน	งาน
เอก	ก่าน	ข่าน	หง่าน
โท	ก้าน	ข้าน ค่าน (รูปเอก/เสียงโท)	ง่าน (รูปเอก/เสียงโท)
ตรี	ก้าน	ค้ำน (รูปโท/เสียงตรี)	ง้าน (รูปโท/เสียงตรี)
จัตวา	ก่าน	ขาน (ไม่มีรูป/เสียงจัตวา)	หงาน (ใช้ ห แทนเสียงจัตวา)

ตารางที่ ๓

สระเสียงยาวตัวสะกดคำตาย			
เสียง	กลาง	สูง/ต่ำคู่	ต่ำเดี่ยว
สามัญ	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)
เอก	กาก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	ขาก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	หงาก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)
โท	ก้าก	ข้าก คาก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	งาก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)
ตรี	ก๊า	ค้ำก (รูปโท/เสียงตรี)	ง้ำก (รูปโท/เสียงตรี)
จัตวา	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)

ตารางที่ ๔

สระเสียงสั้นไม่มีตัวสะกด			
เสียง	กลาง	สูง/ต่ำคู่	ต่ำเดี่ยว
สามัญ	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)
เอก	กะ (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	ขะ (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	หงะ (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)
โท	ก๊ะ	ข๊ะ ค๊ะ (รูปเอก/เสียงโท)	ง๊ะ (รูปเอก/เสียงโท)
ตรี	ก๊ะ	คะ (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	งะ (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)
จัตวา	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)

ตารางที่ ๕

สระเสียงสั้นตัวสะกดคำเป็น			
เสียง	กลาง	สูง/ต่ำคู่	ต่ำเดี่ยว
สามัญ	กัน	คัน	งัน
เอก	กั้น	ขัน	หัง
โท	กััน	ขััน คััน (รูปเอก/เสียงโท)	งััน (รูปเอก/เสียงโท)
ตรี	ก้าน	คััน (รูปโท/เสียงตรี)	งััน (รูปโท/เสียงตรี)
จัตวา	ก่าน	ขัน (ไม่มีรูป/เสียงจัตวา)	หัง (ใช้ ห แทนเสียงจัตวา)

ตารางที่ ๖

สระเสียงสั้นตัวสะกดคำตาย			
เสียง	กลาง	สูง/ต่ำคู่	ต่ำเดี่ยว
สามัญ	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)
เอก	กัก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	ขัก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	หัก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)
โท	กััก	ขััก คััก (รูปเอก/เสียงโท)	งััก (รูปเอก/เสียงโท)
ตรี	กััก	คัก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)	งัก (ไม่มีรูปวรรณยุกต์)
จัตวา	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)	(ไม่มีรูปการเขียน)

โดยสรุป หากพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียงต่ำ ไม่มีการใช้ ไม่ตรี เพราะเมื่อใช้ไม้เอก ก็จะกลายเป็นเสียงโท เมื่อใช้ไม้โทก็จะกลายเป็นเสียงตรีอยู่แล้ว เมื่ออธิบายให้คนต่างชาติฟัง มักจะพูดง่าย ๆ ว่า “One step ahead” และขอให้สังเกตด้วยว่า เสียงบางเสียงที่คนไทยทำได้ อาจจะไม่มีวิธีเขียนในระบบการเขียนก็ได้ เสียงที่คนไทยทำได้แต่ไม่มีรูปการเขียนนี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็น เสียงย่อย (allophone) ของเสียงนั้นๆ เช่น คำว่า “มะนาว” ถ้าออกเสียงอย่างชัดเจนตามตัวเขียน พยางค์แรกจะต้องออกเป็นเสียงตรี แต่ในภาษาพูด พยางค์ “มะ” จะไม่เน้น กลายเป็นเสียงสามัญซึ่งไม่มีรูปการเขียน ดังแสดงในตารางที่ ๔

คนไทยซึ่งเรียนภาษาไทยใน

ฐานะเจ้าของภาษามักจะใช้วิธีจำและซึมซับกฎเหล่านี้โดยไม่เคยสังเกตมาก่อน ส่วนคนต่างชาติซึ่งเรียนรู้อีกก่อนการจำ มักจะเขียนไม่ผิด ถ้าจะให้คนไทยเขียนไม่ผิด คงต้องสอนกฎเหล่านี้ควบคู่กับการซึมซับด้วย

๑๑. การสอนเรื่องพยัญชนะควบกล้ำ

เมื่อเรียนเรื่องลักษณะภาษาไทย ในฐานะภาษาคำโดด มักจะกล่าวกันว่า ภาษาคำโดดเป็นคำที่มีพยางค์เดียวและไม่มีเสียงควบกล้ำ แต่ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ภาษาไทยมีทั้งคำหลายพยางค์ และมีบางคำที่มีเสียงควบกล้ำด้วย

ในเรื่องคำหลายพยางค์นั้น มีคำอธิบายว่า เกิดจากการยืมภาษาต่างประเทศ การสร้างคำใหม่ และ

การเปลี่ยนแปลงบางประการของเสียง (บรรจบ พันธุมธนา. ๒๕๔๙ : ๗) แต่เมื่อก้าวถึงคำที่มีเสียงควบกล้ำ บางคำก็กล่าวได้ว่าเป็นคำยืมจากภาษาอื่นที่มีเสียงควบกล้ำ แต่บางคำก็ยังไม่ชัดไม่ได้ว่าเป็นคำไทยแต่ดั้งเดิมหรือคำยืม อย่างไรก็ตาม เสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยนั้นถึงจะมีอยู่แต่ก็มีอยู่ในลักษณะจำกัด

หากพิจารณาในแง่ลักษณะทางสัทศาสตร์ ก็อาจจะกล่าวได้ว่า พยัญชนะไทยที่จะนำหน้าได้นั้นมีเพียง ๖ เสียง คือ [p] [ph] [t] [th] [k] [kh] ส่วนพยัญชนะที่ตามมามีเพียง ๓ เสียง คือ [r] [l] [w] แต่เมื่อพิจารณาดูอย่างละเอียดก็จะพบว่า มิได้เป็นไปตามนั้นทุกกรณี พยัญชนะควบกล้ำชนิดควบแท้ของไทยแต่ดั้งเดิมมีอยู่เพียง ๑๓ คู่ ดังในตารางต่อไปนี้

ก + ร	ก + ล	ข + ร	ข + ล	ค + ร	ค + ล	ต + ร	ต + ล
กรู	กลาง	ขริบ	ขลิป	ครู	คลาน	ตรอง	-
ท + ร	ท + ล	ป + ร	ป + ล	ผ + ร	ผ + ล	พ + ร	พ + ล
จันทร	-	ปราบ	ปลา	-	ผลุด	พริก	พลิก

ขอให้สังเกตว่า ไม่มีเสียงควบ ตล ทล และ ผร

ต่อมาเมื่อคนไทยคุ้นเคยกับภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษมากขึ้น ภาษาไทยจึงมีพยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้นอีก ๕ คู่ ดังในตารางต่อไปนี้

ด + ร	บ + ร	บ + ล	ฟ + ร	ฟ + ล
ไดรฟ์	บรีส	บล็อก	ฟรี	ฟลุก

วิธีสอนพยัญชนะควบกล้ำให้แก่คนต่างชาติที่ภาษามีเสียงควบกล้ำอยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแต่ระบุรายการเสียงควบกล้ำให้รู้จักเพียง

พอแล้ว แต่สำหรับภาษาที่ไม่มีเสียงควบกล้ำอย่างญี่ปุ่นก็ต้องอาศัยการฝึกมากกว่า

๑๒. บทสรุป

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้คือวิธีการสอนการอ่านและเขียนคำไทยในขั้นต้นซึ่งมุ่งเน้นที่อักษรวิธีไทยแบบปรกติ

เท่านั้น คำซึ่งมีวิธีการอ่านเป็นพิเศษ จะยังไม่กล่าวถึง เช่น การอ่าน ตัว ฤ ฤา ฎ ฎา การอ่านแทรกเสียงอะ เมื่อมีพยัญชนะ ๒ ตัว เรียงต่อกัน ทั้งใน ลักษณะนำกันมาและเคียงกันมา การไม่ออกเสียงพยัญชนะบางตัวที่ปรากฏในคำ เช่น ตัว ห ในคำว่า “หมา” ตัว “ร” ในคำว่า “สุกร” ตัว “ศ” ในคำว่า “ศรี” การเปลี่ยนเสียงไปเป็นอื่น เช่น “ทร” ที่เปลี่ยนเป็น [ช] “รร” ที่กลายเป็น [อัน] การใช้ไม้้วน

ซึ่งมีเพียง ๒๐ คำ และการใช้เครื่องหมายต่างๆ เช่น เครื่องหมายไปยาลน้อย (๒) การใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๑) ฯลฯ วิธีการอ่านพิเศษเหล่านี้ ควรจะอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรจบ พันธุมธา. ๒๕๔๕. ลักษณะภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
แบบฝึกหัดคัดอักษรไทย ก.ไก่ (ตัวกลมใหญ่). ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรรา ฟอ

คิดส์.

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๖. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : นานมี.

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๖. ศัพท์ภาษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : สหมิตรพริ้นติ้ง.

Jannedy, Stefanie, Robert, and Weldon. 1994. *Language Files*. Columbus: Ohio State University Press.)

Malmkjaer, Kirsten. 1995. *The Linguistics Encyclopedia*. New York: Routledge.

Ogawa, Kunihiko. 1990. *Kana Can Be Easy*. Japan: Tokyo.

Abstract The Teaching of Thai Reading and Writing Systems to Foreigners

Nitaya Kanchanawan

Associate Fellow of the Academy of Arts, The Royal Institute, Thailand

The technique of teaching elementary level of Thai reading and writing systems to foreigners is different from that applied to native speakers. The medium used is phonetic alphabet. The topics start from tonal sounds, vowel sounds and forms, consonant sounds and forms, vowel positions, the omission and deletion of vowel forms, tone system, and clusters.

Key words: teaching of Thai language, teaching of Thai language to foreigners, teaching of tone system, teaching of vowels, teaching of consonants.